

به نام خدا

کاربرد نرم افزار

MATLAB

در مهندسی کنترل

قابل استفاده برای تمام رشته های فنی و مهندسی

مؤلف

مهندس احمد درویشی

(کارشناسی ارشد مهندسی برق)

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی ناشر ممنوع است. متخلفان به موجب قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

◀ عنوان کتاب: کاربرد نرم افزار MATLAB در مهندسی کنترل قابل استفاده برای تمام رشته های فنی و مهندسی

◀ مولف: مهندس احمد درویشی

◀ ناشر: موسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران

◀ صفحه آرای: شبیم هاشم زاده

◀ طراح جلد: داریوش فرسای

◀ نوبت چاپ: اول

◀ تاریخ نشر: ۱۳۹۸

◀ چاپ و صحافی: درج عقیق

◀ تیراژ: ۱۰۰ جلد

◀ قیمت: ۷۷۰۰۰۰ ریال

◀ شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۸-۱۳۵-۲

◀ نشانی واحد فروش: تهران، میدان انقلاب،

خ کارگر جنوبی، روبروی پاساژ مهستان،

پلاک ۱۲۵۱

◀ تلفن: ۲۲۰۸۵۱۱۱-۶۶۴۱۰۰۴۶

◀ فروشگاههای اینترنتی دیباگران تهران :

WWW.MFTBOOK.IR

www.dibagaran-tehran.com

www.mftdibagaran.ir

◀ نشانی تلگرام: @mftbook

سرشناسه: درویشی، احمد، ۱۳۶۴-
عنوان و نام پدیدآور: کاربرد MATLAB در مهندسی کنترل-
مناسب برای تمام رشته های فنی و مهندسی / مولف: احمد
درویشی.
مشخصات نشر: تهران: دیباگران تهران: ۱۳۹۸
مشخصات ظاهری: ۲۶۸ ص: مصور،
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۸-۱۳۵-۲
وضعیت فهرست نویسی: فیفا
موضوع: متلب MATLAB
موضوع: برق-سیستمها-نرم افزار
موضوع: electric power systems-software
موضوع: مهندسی کنترل-داده پردازي
موضوع: automatic control-data processing
موضوع: سیستم های کنترل خطی-داده پردازي
موضوع: linear control systems-data processing
رده بندی کنگره: TA۳۴۵:
رده بندی دیویی: ۶۲۹/۸۳۲:
شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۹۴۵۲۱:

اپلیکیشن دیباگران تهران را از سایت های اینترنتی دیباگران دریافت نمایید.

فهرست مطالب

فصل اول

مباحث مقدماتی

- ۱-۱ محاسبه وارون یک ماتریس ۱۱
- ۱-۲ محاسبه مقادیر ویژه یک ماتریس ۱۱
- ۱-۳ محاسبه دترمینان یک ماتریس ۱۲
- ۱-۴ محاسبه تبدیل لاپلاس و عکس آن ۱۳
- ۱-۵ محاسبه تبدیل فوریه و عکس آن ۱۵
- ۱-۶ محاسبه مجموع یک دنباله ۱۵
- ۱-۷ محاسبه حد یک تابع در یک نقطه ۱۶
- ۱-۸ دستور محاسبه مشتق ۱۷
- ۱-۹ محاسبه انتگرال یک تابع ۱۸
- ۱-۱۰ محاسبه سری تیلر یک تابع ۱۹
- ۱-۱۱ محاسبه سری تیلر یک تابع به کمک ابزار گرافیکی taylor tool ۲۱
- ۱-۱۲ دستور محاسبه ریشه های یک چندجمله ای ۲۴
- ۱-۱۳ حل دستگاه معادلات به کمک دستور solve ۲۵
- ۱-۱۴ حل معادلات دیفرانسیل به کمک دستور dsolve ۲۷

- ۱۵-۱ سیستم های تک ورودی-تک خروجی ۲۸
- ۱۶-۱ چگونگی معرفی تابع تبدیل به فرم zpk ۳۰
- ۱۷-۱ معرفی سیستم تک ورودی- تک خروجی در فضای حالت ۳۱
- ۱۸-۱ چگونگی تبدیل مدل سیستم از فضای حالت به تابع تبدیل یا برعکس ۳۲
- ۱۹-۱ سیستم های چندورودی-چندخروجی ۳۳
- ۲۰-۱ معرفی سیستم چندورودی-چندخروجی در فضای حالت ۳۴
- ۲۱-۱ شیوه مدلسازی تاخیر در تابع تبدیل سیستم ۳۶
- ۲۲-۱ مدلسازی تاخیر در فضای حالت ۴۰
- ۲۳-۱ مقایسه پاسخ پله سیستم دارای تاخیر با سیستم بدون تاخیر ۴۱
- ۲۴-۱ به کار بردن تقریب در مدلسازی تابع تبدیل دارای تاخیر ۴۲
- ۲۵-۱ آشنایی با ابزار گرافیکی LTI Viewer ۴۵
- ۲۶-۱ بسط دادن تابع تبدیل سیستم به کسرهای جزئی ۴۸

۵۱

۵۱

فصل دوم

تحلیل سیستم های کنترل خطی در حوزه زمان

- ۱-۲ مقدمه ۵۲
- ۲-۲ پاسخ پله ۵۲
- ۳-۲ پاسخ ضربه ۶۱
- ۴-۲ یافتن پاسخ سیستم به سیگنال دلخواه ۶۴
- ۵-۲ یافتن پاسخ سیستم به شرایط اولیه ۶۶
- ۶-۲ آگاهی از خواص سیستم ۶۸
- ۷-۲ ترسیم مکان هندسی ریشه ها ۷۲

۲-۸ طراحی به روش مکان هندسی ریشه ها ۸۰

۸۲

۸۲

فصل سوم

اتصال بین مدل ها

۳-۱ مقدمه ۸۳

۳-۲ اتصال سری دو سیستم ۸۳

۳-۳ اتصال موازی دو سیستم ۸۸

۳-۴ محاسبه اتصال فیدبک در سیستم های SISO ۹۲

۳-۵ محاسبه اتصال فیدبک در سیستم های MIMO ۹۴

۳-۶ نقطه اتصال چند سیگنال ۹۹

۳-۷ پیوست کردن چند مدل ۱۰۲

۳-۸ اتصال قطری مدل ها ۱۰۶

۳-۹ تبدیل کسری-خطی یا LFT ۱۰۷

۳-۱۰ اتصال مدل ها به کمک دستور connect ۱۱۲

۱۱۸

۱۱۸

فصل چهارم

تحلیل جامع سیستم های کنترل خطی

۴-۱ پاسخ فرکانسی ۱۱۹

۴-۲ آنالیز پایداری سیستم های کنترل خطی ۱۵۶

۴-۳ آشنایی با ابزار گرافیکی سنجش حاشیه پایداری سیستم (margin_gui) ۱۷۵

۱۸۲

۱۸۲

فصل پنجم

طراحی کنترل کننده PID در MATLAB

- ۱۸۳..... ۵-۱ مقدمه
- ۱۸۷..... ۵-۲ طراحی کنترل کننده PID به کمک ابزار گرافیکی sisotool
- ۲۰۳..... ۵-۳ محاسبه تجربی ضرایب کنترل کننده PID به کمک الگوریتم زیگلر-نیکولز
- ۲۲۴..... ۵-۴ بهینه سازی ضرایب کنترل کننده PID به کمک ابزار sisotool
- ۲۴۰..... ۵-۵ طراحی کنترل کننده PID به کمک ابزار گرافیکی pidtool
- ۲۴۴..... ۵-۶ طراحی کنترل کننده PID به کمک دستور pidtune

۲۵۶

۲۵۶

فصل ششم

مدل سازی عدم قطعیت پارامتری و آنالیز حساسیت

- ۲۵۷..... ۶-۱ مقدمه
- ۲۵۷..... ۶-۲ عدم اطمینان در پارامترهای سیستم
- ۲۶۶..... ۶-۳ طراحی کنترل کننده PID برای یک سیستم با پارامتر نامعین

خط مشی کیفیت انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران در عرصه کتاب‌های است که بتواند خواسته‌های به روز جامعه فرهنگی و علمی کشور را تا حد امکان پوشش دهد.

حمد و سپاس ایزد منان را که با الطاف بیکران خود این توفیق را به ما ارزانی داشت تا بتوانیم در راه ارتقای دانش عمومی و فرهنگی این مرز و بوم در زمینه چاپ و نشر کتب علمی دانشگاهی، علوم پایه و به ویژه علوم کامپیوتر و انفورماتیک گام‌هایی هرچند کوچک برداشته و در انجام رسالتی که بر عهده داریم، مؤثر واقع شویم.

گسترده‌گی علوم و توسعه روزافزون آن، شرایطی را به وجود آورده که هر روز شاهد تحولات اساسی چشمگیری در سطح جهان هستیم. این گسترش و توسعه نیاز به منابع مختلف از جمله کتاب را به عنوان قدیمی‌ترین و راحت‌ترین راه دستیابی به اطلاعات و اطلاع‌رسانی، بیش از پیش روشن می‌نماید.

در این راستا، واحد انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران با همکاری جمعی از اساتید، مؤلفان، مترجمان، متخصصان، پژوهشگران، محققان و نیز پرسنل ورزیده و ماهر در زمینه امور نشر درصدد هستند تا با تلاش‌های مستمر خود برای رفع کمبودها و نیازهای موجود، منابعی پُر بار، معتبر و با کیفیت مناسب در اختیار علاقمندان قرار دهند.

کتابی که در دست دارید با همت "مهندس احمد درویشی" و تلاش جمعی از همکاران انتشارات میسر گشته که شایسته است از یکایک این گرامیان تشکر و قدردانی کنیم.

کارشناسی و نظارت بر محتوا: زهره قزلباش

در خاتمه ضمن سپاسگزاری از شما دانش‌پژوه گرامی درخواست می‌نماید با مراجعه به آدرس dibagaran.mft.info (ارتباط با مشتری) فرم نظرسنجی را برای کتابی که در دست دارید تکمیل و ارسال نموده، انتشارات دیباگران تهران را که جلب رضایت و وفاداری مشتریان را هدف خود می‌داند، یاری فرمایید.

امیدواریم همواره بهتر از گذشته خدمات و محصولات خود را تقدیم حضورتان نماییم.

مدیر انتشارات

مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران
bookmarket@mft.info

مقدمه مولف

جعبه‌افزار سیستم‌های کنترل^۱ در نرم‌افزار MATLAB شامل الگوریتم‌ها و عملکردهای استاندارد جهت آنالیز، طراحی و تنظیم پارامترها در سیستم‌های کنترل خطی می‌باشد. کاربر می‌تواند با فراگیری الگوریتم‌ها و دستورات این تولباکس، سیستم کنترل مورد نظر خود را در قالب تابع تبدیل، مدل فضای حالت، مدل قطب-صفر-بهره^۲ و یا مدل پاسخ فرکانسی توصیف کمی نموده و سپس به انجام آنالیزهایی نظیر پاسخ پله و ضربه، ترسیم نمودارهایی نظیر دیاگرام بود، نایکویست، مکان هندسی ریشه‌ها و ... و نیز بررسی پایداری سیستم و میزان مطلوب بودن عملکرد آن بپردازد. به عبارتی قابلیت مشاهده رفتار سیستم مورد نظر در حوزه زمان و فرکانس به راحتی در اختیار کاربر قرار خواهد گرفت. همینطور می‌توان برای سیستم مورد نظر کنترل‌کننده‌های PID و یا کنترل‌کننده‌های LQR/LQG^۳ طراحی نموده و در ادامه به بررسی پاسخ سیستم حلقه بسته و معیارهایی نظیر زمان صعود^۴، مقدار فراجهش^۵، حد فاز و بهره^۶ و ... پرداخت. در این کتاب چگونگی بهره‌گیری از این قابلیت‌ها با مثال‌های آموزنده تشریح خواهد شد.

1-Control System Toolbox
2-pole-zero-gain
3-Linear-Quadratic-Gaussian
4-Rise Time
5-Overshoot
6-Gain and Phase Margins

در فصل اول به مباحث مقدماتی و به نوعی پیش‌نیازهای لازم جهت استفاده از نرم‌افزار MATLAB در فصول بعدی پرداخته می‌شود. سعی شده‌است اصلی‌ترین و پایه‌ای‌ترین مباحث جهت تحلیل سیستم‌های کنترل در این فصل بیان شود به گونه‌ای که مخاطب را از مراجعه به دیگر کتب و مراجع بی‌نیاز سازد. در فصل دوم روشهای تحلیل سیستم‌های کنترل خطی در حوزه زمان با بهره‌گیری از ابزارهای گرافیکی MATLAB و دستورات جعبه‌افزار کنترل آن، به صورت کاملاً تشریحی بیان خواهد شد. در فصل سوم به انواع روشهای ترکیب و ادغام اجزای یک سیستم جهت تشکیل یک مدل دینامیکی جامع، خواهیم پرداخت. تحلیل سیستم‌های کنترل در حوزه فرکانس با ارائه مثالهای متعدد و توضیحات تکمیلی در فصل چهارم بیان خواهد شد. در فصل پنجم به انواع روش‌های طراحی کنترل‌کننده PID (روشهای تجربی و تحلیلی) در جعبه‌افزار کنترل خواهیم پرداخت. همینطور چگونگی انجام یک طراحی بهینه با ارائه مثالهای تشریحی و توضیحات تکمیلی به زبان ساده و گویا، توضیح داده خواهد شد و در نهایت چگونگی مدلسازی پارامترهای نامعین و غیرقطعی در ضابطه سیستم، در فصل آخر شرح داده می‌شود.

در پایان بر خود لازم می‌دانم که کمال تشکر و قدردانی را از اساتید محترم اینجانب در دانشگاه رازی کرمانشاه به خاطر راهنمایی‌ها و مساعدت‌هایشان در دوران تحصیل داشته باشم. و نیز از انتشارات محترم دیباگران تهران به خاطر چاپ این اثر سپاسگزارم .